

Islands valg. Den islandske venstrefløj har for første gang et absolut flertal bag sig i Altinget. Men før drømmen om en ren venstre-regering går i opfyldelse, må parterne tage stilling til det europæiske spørgsmål.

Hellere euro end slet ingen penge

Af PRÖSTUR HARALDSSON

REYKJAVIK – Vi lever i en historisk tid og dertil hører historiske valg. Det oplevede man i Island sidste lørdag, hvor vælgerne for første gang i republikkens levetid gav to erklærede venstrefløjpartier mandat til at danne en flertalsregering. De to partiledere sidder i skrivende stund i Nordens Hus og forsøger at finde ud af, om den nye regering vil søge om islandsk medlemskab af EU eller ej. Hidtil har de to partier været enige om at være uenige om Europa. Alligevel tror de fleste, at regeringsdannelsen vil lykkes. Der står simpelt hen for meget på spil.

Valgets udfald blev lige, hvad Den Socialdemokratiske Alliance ønskede. Det er nu landets største parti med 30 procent af stemmerne og kan selv vælge, hvem de vil samarbejde med.

Under valgkampen satte partiet fokus på medlemskab af EU med det resultat, at der for første gang nu er udsigt til et flertal i Altinget for medlemskab. Socialdemokraterne vil meget gerne regere i samarbejde med De Venstregrønne, men hvis sidstnævnte siger nej til Europa, kan socialdemokraterne sandsynligvis klare sig uden dem som støtte. Men begge partier ønsker at udnytte den enestående chance for at danne en ren venstre-regering.

Selv om det indbyrdes styrkeforhold er ændret, står det islandske firepartisystem nogenlunde intakt efter vinterens sammenbrud og oprør. Ved siden af de fire store er der opstået et lille parti, eller snarere en bevægelse med rødder i isen-kramrevolutionen i januar. Men Borgerbevægelsens sejr skete på bekostning af et andet lille småparti, De Liberale, der led et stort tab og havnede på den forkerte side af spærregrensen på 5 procent.

De to partier, der sad i regering, da bankvæsenet gik konkurs sidste efterår, led en meget forskellig skæbne ved valget. Det store højreparti, Selvstændighedspartiet, tabte hele 13 procent af stemmerne – gik fra 36,6 procent og 25 altingsmænd ned til 23,7 procent og 16 altingsmænd.

Partiets valgkamp var særdeles mislykket. Det begyndte med, at partiformanden blev skiftet ud. Den nye formand, Bjarni Benediktsson, måtte derefter slås med splittelse omkring EU-spørgsmålet og anklager om korruption. På partiets landsmøde blev der fremlagt et forslag om at tage nogle forsigtige skridt i retning af EU, men det endte med et forbud mod et hvilket som helst initiativ i den retning. Sammen med afsløringer af, at partiet havde modtaget store summer fra den forhadte Baugur Group, førte det til, at mange forlod partiet i protest.

Socialdemokraterne kom meget bedre ud af krisen, ikke mindst fordi de tidsnok besluttede at bryde med Selvstændighedspartiet og gå sammen med De Venstregrønne for at danne en mindretalsregering, støttet af centrumspartiet Fremskridtspartiet. Socialdemokraterne gik frem ved valget, partiet har nu 20 ud af 63 altingsmænd. Det samme gjorde Fremskridtspartiet, der også ledes af en ny, ung formand.

Et ærligt menneske

Socialdemokraterne valgte også at skifte deres leder ud før valget. Men i stedet for at vælge en ung formand, hentede de den 66-årige veteran Jóhanna Sigurðardóttir frem. Det viste sig at være det helt rigtige valg. Jóhanna Sigurðardóttir har siddet i Altinget fra 1978. I udlandet er hun nok bedst kendt for at være verdens første erklærede lesbiske statsminister, men islændingene kender hende for at være en klassisk socialdemokrat. Hun nyder anseelse som en ubestikkelig politiker og er kendt for forslag om en sanering af de politiske partiers finanser samt at der bliver nedskrevet et moralkodeks for islandsk politik.

Hun havde tænkt sig at slutte sin politiske karriere ved valgperiodens slutning, men nu ser det ud til, at karrieren får en lidt længere og mere farverig afslutning.

Den største fremgang til valget fik dog De Venstregrønne og deres leder, Steingrímur J. Sigfússon. Ligesom Alliancen blev partiet stiftet i 1999 efter et opgør på venstrefløjen. De venstregrønne fik omtrent 9 procent ved valgene i 1999 og 2003, men ved valget i sidste weekend gik de frem til 21,7 procent af stemmerne og 14 altingsmænd.

Steingrímur Sigfússon er 53 år og har siddet i Altinget siden 1987. Han er landmandssøn fra den yderste nordøstlige spids af Island, uddannet som geolog. Det er omsider lykkedes ham at bryde ud af rollen som den evige oppositionspolitiker. Efter at han påtog sig posten som finansminister i den afgående regering har han ændret stil fra den lidt arrige modstander af alt, der lugter af nyliberalisme, privatisering og globalisering, til den milde landsfader. En stor del af partiets succes skyldes dets kompromisløse forsvar for den islandske natur i kampen mod kraftværker og aluminiumfabrikker. Partiet er også en indædt modstander af al militær tilstedeværelse i Island og modsætter sig landets medlemskab af såvel NATO som EU.

Højrefløjen beskylder partiet for at stå bag vinterens protester, der bragte den forrige regering til fald. Det er en sandhed med modifikationer; selv om partiets yngre aktivister deltog aktivt i isen-kramrevolutionen, kontrollerede de ikke protesterne. Men i alt fald var De Venstregrønne det parti, som harmonerede bedst med protestbevægelsen, og fik en langt større gevinst ved valget end noget andet parti.

Det er ingen tilfældighed, at regeringsdannelsen foregår i Nordens Hus. De Venstregrønnes slagord var at genoprette det nordiske velfærdssamfund, som efter de flestes mening er blevet udhulet under Selvstændighedspartiets 18 år lange regeringstid. Uligheden mellem rige og fattige er i perioden vokset mere end i stort set alle EU-lande.

Derfor findes der mange på venstrefløjen, som er bitre over, at når der omsider kommer en klar venstre-regering til magten, så er det dens skæbne at skulle stå for drastiske nedskæringer af statsudgifterne. Finanskrisen og den store arbejdsløshed har gjort store indhug i statsbudgettet. Den Internationale Valutafond dikterer, at staten må klare sig med langt færre indtægter og udgifter end under de sidste års velstand.

Hvor meget der skal skæres ned og hvor sparekniven vil ramme, fik vælgerne ikke meget at vide om under valgkampen, hverken fra regering eller opposition. Det skyldes nok dels politikernes traditionelle mangler på vilje til at tale rent ud, men også at ingen ved, hvor meget der skal skæres. Selv om der er gået knap syv måneder fra bankernes fallit, arbejdes der stadig på at gøre boet op. Ingen har et fuldstændigt overblik over, hvor stor statsgælden er, eller hvor mange penge, regeringen bliver nødt til at lægge ud for at sikre de nye bankers fremtid.

Men selv om det kniber med overblikket, står det klart, at en genopretning af den islandske økonomi kræver, at der foregår smidige økonomiske transaktioner mellem Island og udlandet – hvilket kalder på en stillingtagen til forholdet mellem Island og EU.

Kurs mod Bruxelles?

Debatten om landets medlemskab af EU har i vinterens løb ligget lige under overfladen for at bryde ud i valgkampens slutspurt. Godt en uge før valget blev der fremlagt en rapport om sagen fra et regeringsudvalg. Det eneste klart positive svar kom fra socialdemokraterne og fik støtte fra de største lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer. Yderligere to par-

Jóhanna Sigurðardóttir, socialdemokratisk statsminister, drøfter regeringsgrundlag med finansminister Steingrímur Sigfússon, De Venstregrønne.

FOTO: OLIVIER MORIN

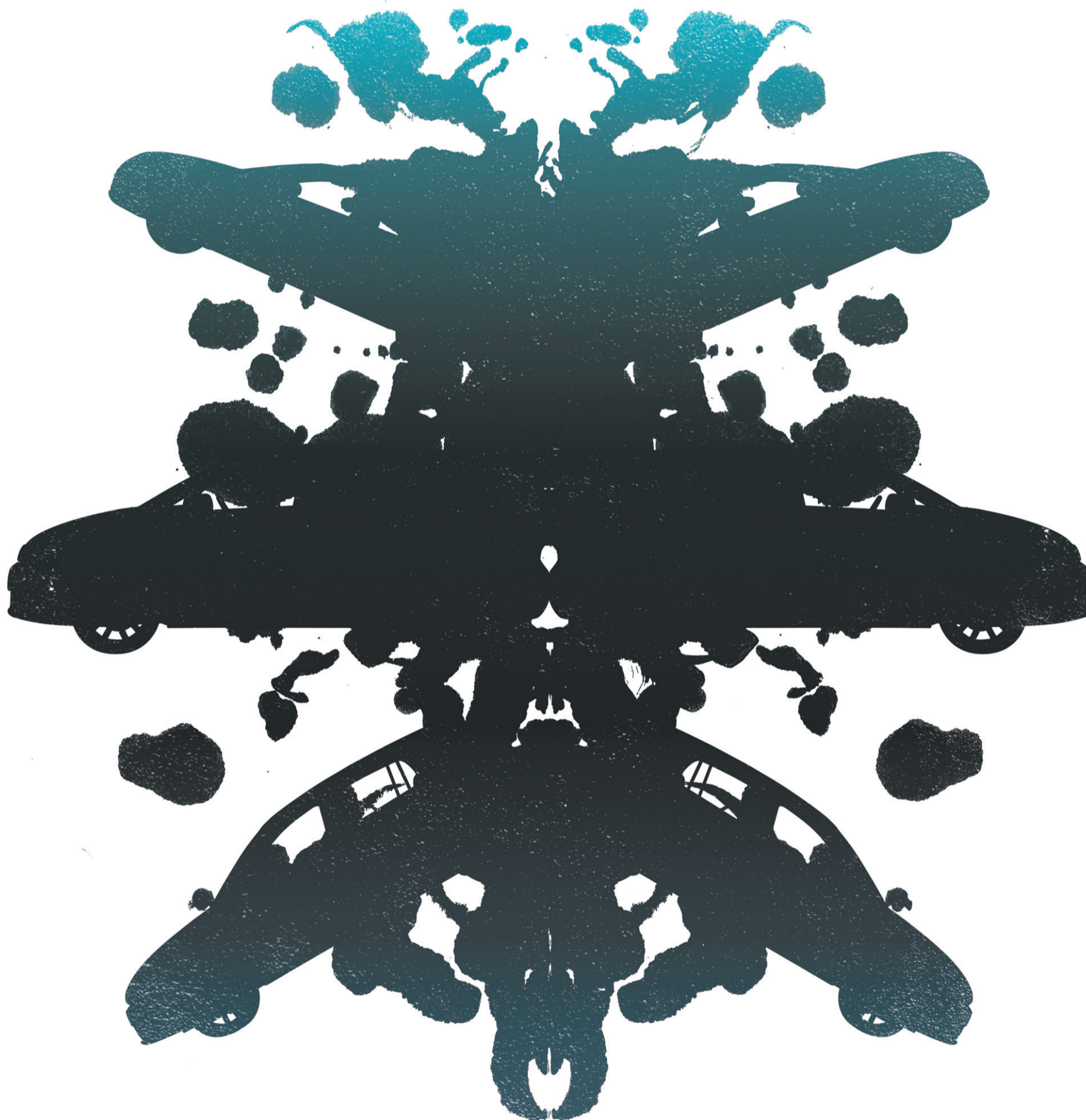
ter sagde ja til at fremlægge en ansøgning, dog med mindre begejstring og større forbehold. På trods af de mange og modstridende meninger har de fleste indset, at den islandske krone går en uvis fremtid i møde. Kronkursens styrtdyk blev standset med indgreb fra Nationalbanken, der opretholder en stram valutapolitik. Sammen med et banksystem, der ikke er i stand til at yde lån, har det ført til et drastisk fald i udenrigshandelen og i landets økonomiske aktivitet.

EU-tilhængerne hævder, at den eneste vej ud af denne krise er at melde sig ind i EU snarest muligt og begynde den langsomme proces, der skal ende med, at kronen bliver afløst af euroen. Modstanderne siger, at EU ikke er nogen patentløsning, men har endnu ikke fremlagt et bæredygtigt alternativ. Nogle har foreslået en ensidig indførelse af euroen, på trods af EUs protester. Andre retter blikket mod den amerikanske dollar eller den norske krone.

Denne mangel på en realistisk løsning på kronens krise har ført til en ændret stemning blandt befolkningen. I tiden lige efter bankernes fald viste meningsmålingerne stor fremgang for EU-tilhængerne, men efter nytår er der igen blevet plads til skepsis og tvivl. Relationen til EU er en krumtap i de nuværende regeringsforhandlinger, og al sandsynlighed taler for, at den nye regering sætter kursen mod Bruxelles. Det store spørgsmål er, om befolkningen følger med.

prøstur Haraldsson er islandsk journalist.

www.volkswagen.dk

Kom til Store Golf Dag og test hvilken Golf type du er.

De hedder alle 3 Golf til fornavn. Men førende psykologer påpeger, at de er lige så forskellige som søskende normalt er. Plus er den komfortable type. Her er højt til loftet og 5-stjernet luksus. Variant er en mester til at forene det behagelige med det praktiske. Og Golf Limo?

Jo, den er lidt småflabet. Uforskammet indbydende, lige lovlig kvik – og urimeligt underholdende.

Kom og test hvilken en, du passer bedst sammen med: **Velkommen til Store Golf Dag lørdag og søndag kl. 10 - 16.**

Das Auto.

En Golf fås som personbil fra kr. 226.398,- ekskl. lev.omk. kr. 3.680,- og som 2 pers. van fra kr. 140.999,- ekskl. moms og lev.omk. Brændstofforbrug ved blandet kørsel 22,2 - 12,2 km/l (direktiv 80/1268/EØF). CO₂-udslip 118 - 195 g/km. Bilen er vist med ekstraudstyr.